

באר

ה"אור החיים הקדוש"

סדר לימוד ב"אור החיים" הקדוש

כתקנת מורינו הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

אלימלך בידרמן

שליט"א

כתקנת מורינו הגה"צ רבי

פרשת לך לך פ"ה

באר ה"אור החיים הקדוש"

פרשת לך לך פ"ה

סדר לימוד ב"אור החיים" הקדוש כתקנת מורינו הגה"צ רבי אלימלך בודרמן שליט"א

דבר אליו, אשר אראך, ולא הראהו עד עתה שנפרד לוט, והוא מאמר ראשון לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אז אראך:

עוד יכוון לומר על זה הדרך לך לך לתועלתך והגם שאין הטובה מסובבת מהשתדלות כאומ' (פסליס עס) לא ממוצא וממערב וגו' הרים וגו' ודרשו ז"ל (במד"ר פכ"ט) וזה לשונם כל הרים שבמקרא כמשמעה חוץ מזו שהיא לשון הרמה ע"כ. אף על פי כן יש טעם בדבר לצד שינוי מקום, והוא אומרו מארצך, ואמרו ז"ל (מולין ט:ג) דברים אף על פי שאין נחש יש סימן והם בית תינוק וכו', ואמרו עוד (צ"מ עט) מאן דביש ליה בהאי מתא ולא אזיל למתא אחריתא צועק לפני ה' ואינו נענה:

וממולדתך. על דרך אומרם ז"ל (רמב"ם דעות ו) לעולם ידור אדם בשכונת אריה ולא בעיר עם רשעים ע"כ:

אל סארץ אשר חרףך. פירוש שלא הודיעו, לראות אם ימהר לעשות דבר מלך שלטון מבלי דעת המקום, וזה נסיון מהנסינות. עוד רמזו שיראנה לו כולה דכתיב (לקמן י"ג י"ד) שא נא עיניך וראה צפונה ונגבה וגו' ונתן לו כח הראיה לראות כולה:

עוד יתבאר על דרך מה שאמרו בספרי בפסוק (במדכ"ג) אשר אני שוכן בתוכה אשר אני שוכן בתוך בני ישראל אין שכינה שורה אלא בתוך בני ישראל ובעודן בארץ ע"כ, והוא שאמר ה' לאברהם אל הארץ אשר אראך פירוש ראויה לך ואתה ראוי לה. ושיעור התיבה הוא אראה אותך לה ואראה אותה לך כי זה בלא זה אינם ראויים להשראת שכינה ולרוב ההצלחות:

ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה: {י"ב ב'}
ואעשך לגוי גדול וגו'. להיות שצוה לו ג' קבע לו כנגדם ג', ואעשך וגו' כנגד לך לך מארצך, ואברכך ואגדלה שמך כנגד וממולדתך, והיה ברכה כנגד ומבית אביך. שתמצא כי בהיות האדם בארצו תוך משפחתו ובית אביו ישנו בג' דברים, הא' שיש לו הרבה מכירים ורעים ואוהבים. ב' שבני משפחתו תפארהו וכבודו והדר תעטרהו כדרך כל משפחה לבני משפחתם. ג' שיהיה ניוון ומתפרנס ומתרחם מבית אביו לצרכיו, וכשיצא מארצו וכו' חסר לכולן, ולזה אמר אליו ה' כנגד מארצך אני אעשה לך הרבה אוהבים ממך מיוצאי חלצין. וכנגד חסרון התועלת של בני המשפחה כנזכר ואברכך ואגדלה שמך, וכנגד חסרון המועיל מבית אביך והיה ברכה:

ואברכה מברכיך ומקללך אאר ונברכו בך כל משפחת האדמה: {י"ב ג'}

ואזכרם מזכריך וגו'. ברכה זו כנגד מה שהעלים ממנו הארץ ולא הודיעו קודם לצאת, ונסיון זה גדול הוא שיצא מארצו אל

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך: {י"ב א'}

ויאמר ה' אל אברם וגו'. טעם שדבר אליו ה' קודם הראות לו, מה שלא עשה כן בכל הנבראים, ב' טעמים בדבר, או להיות שהוא עליו השלום נשתדל בהכרת בוראו מה שלא עשה אדם זולתו ובן חמש שנים הכיר את בוראו מעצמו בהתחכמותו (מליס נ:ג). לזה לא הוצרך להגלות אליו אלא אמר אליו דברותיו וכבר הוכר אצלו המדבר. או אפשר, כי להיותו אדם ראשון בקדושה, אשר בעשרה דורות שקדמוהו לא היה אדם שהכיר אלהותו ודבר אתו אלהים, לזה נהג ה' עמו בסדר זה שלא הראה שכינתו אליו עד שבחן אותו אם מקיים גזרותיו, ולאחר שקיים דבריו והלך לו מארצו וכו' אז נגלה אליו דכתיב (פסוק ז) וירא ה' אל אברם, מה שאין כן שאר הנבראים שכבר קדמה ונשתקעה האמונה בלבם מאברהם והושרשו בקדושה היה נגלה להם תחלה. וצא ולמד מאבות ומשה בסנה. ודרך זה מסכים לדברי רז"ל (צ"י פל"ט) שהעמידו פסוק (פסליס מט) שמעי בת וראי וגו' באברהם אבינו, בתחלה שמעי והוא אומרו ויאמר ה' אל וגו', ואחר כך נגלה אליו וירא וגו', והוא אומרו וראי. ולא היו שניהם שמיעה וראיה כאחת אלא בהפסק ביניהם. ולזה לא אמר הכתוב שמעי וראי בת או בת שמעי וראי והפסיק בין שמעי לוראי:

לך לך מארצך וגו'. אחר שאמר מארצך אין מקום לומר ממולדתך כי בצאתו מארצו הנה הוא יוצא גם ממולדתו:

אכן הטעם הוא להיות כי בערך צער הפרידה קטן הוא צער פרידתו מארצו מפרידת מולדתו ופרידתו ממולדתו מפרידתו מבית אביו לזה סדר ההדרגות ממטה למעלה. וליטול שכר על כל פרט ופרט, כדרך אומרו (לקמן כ"ט) את בנך וגו' כי ה' ישתדל להטיב ב"ה לאוהביו:

עוד ירצה לומר שילך לו מארצו אך לא יהיה כסדר יציאתו מאור כשדים שיוליך עמו מולדתו ובית אביו אלא הוא לבדו יעזוב ארצו ויפרד גם ממולדתו ואפילו מבית אביו. אך אברהם לא הבין זה בדברי ה' ולקח עמו לוט. או אפשר שהבין כן אלא שלוט דבק בו כאומרו (לק"ד) וילך אתו לוט דבק בו. והגם שאמר אחר כך (לק"ט) ויקח אברם וגו' ואת לוט וגו' פירוש שלא דחפו, עד שימצא המצאה שלא יכלימהו. ולזה תמצא כי כשמצא סיבה קטנה שרבו הרועים תיכף אמר אליו (לק"י ג) הפרד וגו' אם הימין וגו', והדבר הוא כמעט זר שיאמר אליו כדברים האלה בכל כך הרחקה, אלא לצד שהיה חושב מחשבות להפרידו כדבר ה' לזה תכף במוצאו סיבה דחפו בב' ידים. וראיתי לחזק פירוש זה גם כן ממה שאמר הכתוב (לקמן י"ג י"ד) וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך מאמר זה יוכיח כי יושב ומצפה היה ה' מתי יפרד לוט, להראותו את הארץ שאמר לו בתחלת

באר ה"אור החיים הקדוש"

פרשת לך לך פ"ה

וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזַרְעֲךָ אֲתָן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיִּבֶן
שָׁם מִזְבֵּחַ לַה' הַנְּרָאָה אֵלָיו: (י"ב:ח')

וירא ס' אל וגו' ויצן פס וגו'. כונת הכתוב להודיע הפלגת
חיבת אברהם בקונו, כי ה' נגלה אליו ובשרו בזרע ובנתינת
הארץ והוא לא החשיב בשורת ב' מעלות טובות לכלום בערך
שמחתו בגילוי שכינתו יתברך אליו, לקיים מה שנאמר (פסלים טז)
שובע שמחות את פניך, והוא אומרו ויבן מזבח לה' הנראה אליו,
כאן פירש סיבת שמחתו אשר עליה בנה מזבח הוא לצד הראותו
יתברך אליו והבן. וזה אות לבניו כמה מהם אשר הרחיקו חשק
הזרע בערך חשק התורה והמצות, וצא ולמד מבן עזאי (יבמות סג):
בטענתו ומה אעשה ונפשי חשקה בתורה:

וַיַּעֲתֵק מִשָּׁם הָהָרָה מִקְדָּם לְבֵית אֵל וַיֵּט אֹהֶלָה בֵּית אֵל מִיָּם
וְהָעֵי מִקְדָּם וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה' וַיִּקְרָא בְּשֵׁם ה': (י"ב:ח')

ויעתק משם וגו'. לא זכר למי העתיק, ורש"י ז"ל פירש
אהלה, והוא חסר. ואולי כי רמז שהעתיק צור ממקום שנראה
אליו שם, והוא אומרם ז"ל בברכות (ס:) בפסוק (איוט יט) הלמענך
תעזב ארץ ויעתק צור ממקומו, כי בצאת ישראל ממקום
תפלתו גורם שיעתק צור שהוא הקב"ה ממקומו, ומכל שכן
במה שלפנינו שנראה ה' אליו ובנה לו מזבח שם וכשיעבור
משם אברהם יעתק צור ממקומו והוא אברהם המעתיק:

עוד ירצה שהעתיק מזבח שבנה שם כשרצה להטות אהלה
במקום אחר סתר המזבח שבנה וחזר ובנאו במקום אשר עשה
שם אהלה, ולא הוצרך לפרש כי סמך על הזכרתו בסמוך ויבן
שם מזבח וגו' ויעתק משם. גם הראה באצבע באומרו משם
שחזר אל האמור בסמוך והבן:

וה' אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הַפֶּדֶד לוֹט מְעֵמוּ שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה
מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם צְפֹנָה וּנְגַבָּה וְקִדְמָה וַיִּמָּה: (י"ג:י"ד')

וס' למר וגו'. טעם שלא התחיל לומר ויאמר ה' אל אברהם
אחרי וגו', יכוין לומר להיות שאמר הכתוב ויאמר אברהם אל לוט
וגו' הפרד נא וגו' והפריד רשע מעליו מוסיף הכתוב לומר שגם
ה' היה יושב ומצפה אל הדבר ותיכף ומיד שנפרד הרשע דבר
אליו והראהו את הארץ. והוא מה שאמר לו (י"ג:ט) אשר אראך
וכמו שפירשנוהו במקומו:

וּלְכַסֵּף מִן הַמָּקוֹם. טעם שהוצרך לומר מן המקום אשר אתה
שם. כאן עשה לו נס עצום שיוכל לראות מצפון לדרום וממערב
למזרח ממקום אחד מבלי שיוצרך לסובב:

השדה מבלי דעת אן יפנה והוא לא הרבה לזה הבטיחו כי לא
יפחד מדבר כי הוא יברך וכו' ובמקום אשר יחנה שם יצו ה'
אתו את הברכה ובוזה כל מקום אשר ידרוך כף רגלו הצלחתו
ומעלתו עמו:

ויש לשאול למה שינה לשונו בענין הברכה אמר ואברכה
מברכיך הקדים ברכתו לברכתם ובקללה הקדים קללתם
לקללתו. הטעם הוא כי המברך יקדים ה' לברכו קודם שיברך
לאברהם מה שאין כן המקללו לא יקדים ה' לאור אותו. והטעם
הוא כי יחפוץ ה' להפחיד לבל יזלזל אדם בכבודו של אברהם.
וזולת זה אם יקדים ה' לקלל מי שהוא עתיד לקלל לא יורגש
הדבר כי הוא זה סיבה ויכשלו בדבר בני אדם גם בני איש. אבל
בערך הברכה אין מכשול. ואם לצד ההטבה, הנה מבורכים בו
כל המשפחות. גם טעם הקדמת ברכת המברכים כדי שתתקיים
ברכתם לאברהם:

עוד יכוין לומר במה שנדקדק למה המברכים הזכירים בלשון
רבים והמקללים הזכירים בלשון יחיד:

אכן יתבאר על דרך אומרם במסכת מועד קטן (ט:) שאמרו
רבנן לבנו של רשב"י תזרע ולא תחצד וכו' ונתכוונו בזה לברכה.
והגם שהוציאו דבריהם בלשון קללה הכל הולך אחר הכוונה הרי
שברכוהו בנוסח קללה. וכנגד זו אמר ה' ואברכה מברכך וגם
מקללך יש מין מקלל שהוא מברך גם אותו אברך, ולזה אמר
לשון יחיד כי לא כל מקלל יברך אלא פרט שהוא מכוין לברכה
אבל מברכיך את כולן יברך. ותיבת מקללך נמשכת גם כן למטה
כשתהיה קללתו לקללה אאור. נמצאת אומר כי מכוין ה' לגמור
כנגד המברכים לברך כולם, והמקללים הם ב' פרטים פרט א' יש
שישנה בברכה ונמשכת התיבה למעלה, ופרט א' הם בארירה
ונמשכה התיבה למטה:

עוד ירצה על זה הדרך, ואברכה מברכיך, פירוש כשיהיו לך
ברכה אחת ב', שהם המקלל ומתכוין לברכה כמעשה שאמרו
תזרע, וחזר האב וברכו, קבע ה' ברכה לשניהם, שלא תאמר כי
עיקר המברך הוא הראשון ואין הב' אלא מפרש תלמוד לומר
מברכיך כי שניהם יתברכו. ואומרו ומקללך יש גם כן להסמיכה
למעלה, והוא על דרך אומרם במסכת תענית (כ.) וזה לשונם
טובה קללה שקללן אחיה השלוני מברכה שברכם בלעם וכו',
וכנגד מקלל כזה אמר שישנו בכלל הברכה ולזה רמז לשון יחיד
כי לפרט זה דוקא יכוין לברך, ומקללך פרט אחר שאינו אלא
מקלל לזה אאור:

וּנְצַרְכוּ כַךְ וגו'. וזה הוא ההפרש שבין מברכיך לשאינו מברך
ולא מקלל כי מברכו יברכהו ה' בכבודו מפיו אבל שאר משפחות
האדמה יתברכו מאמצעות אברהם:

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' ראובן בן הרה"ח ישראל עוזר קליין זצ"ל
נלב"ע בחג השבועות תשע"א